

pridom opravljati dela po polju in po vinogradih; mogoče je spoznati slaba leta ter ogibati se prihodnje slabe letine in lakote.

Osnoval je pa M. Knauer svojo pratiko prav po starih astroloških vražah, katere prisvajajo zvezdam in dušam rajnkih zemljanov gotove vplive do človeškega življenja in do dogodb prirodnih.

Sedanji omikani svet po Evropi in drugod se vendar še ni iznebil praznih astroloških mislij, saj v pratikah in koledarjih stoji takoj na prvi strani temeljiti uk starodavnih astrologov: vsakemu letu odloči koledar jednega planetov za vladarja; zdaj n. pr. Solnce, drugič Marta, Saturna, Jupitra, Merkurja, Venero in pa tudi Luno.

M. Knauer ima v svoji pratiki celo 312 jednako veljavnih letnih vladarjev. To se je zdelo Krištofu Hellwigu preveč ter si je leta 1701 izbral izmed njih samo 100 letnih vladarjev. Torej je prav za prav Krištof Hellwig vpeljal „stoletno Pratiko“. Pri tem predelovanju je pa Hellwig zmešal vso štrenjo vremenskega naznanjevanja, zakaj Knauerjeve lastne, po robu knjige pristavljene vremenske pozvedbe je razglasil Hellwig za prerokovano stoletno vreme.

Učenjakom se gnusi, da bi pitali ljudstvo s takimi zmotami, a železna srajca stare navade je tako trdna, da so še celo probujajoče besede duhovitega J. Keplerja odletele kakor bob ob steni.

Književnost.

Slovenska književnost.

Pomladni glasi, posvečeni slovenski mladini. S štirimi slikami. 8. zvezek. Uredil in založil Janez Ev. Zoré. V Ljubljani. Tiskala Katol. Tiskarna. 1898. Cena 30 kr. — „Ko pomlad cvetoča pride“, tedaj se vzbudé srca v novo življenje, tedaj se oglasili novi srčni glasi. Za mladino so se oglasili „Pomladni glasi“, nabrani v sicer mali, a lični knjižici tudi letos uprav za piruhe. Naj bi vzbudili tudi lepih, blažilnih čustev v „spomladnih srcih“. Tako lepega in prikupljivega, zabavnega in poučnega berila — kdo bi ne privoščil ljubi slovenski mladini? In le-tej tudi letos, v osmič že, posvečujejo ljubljanski bogoslovci svoje skromno delo, a gotovo ne zadnje v vrsti mladinskih del. „Mladina“, ki je vajena slastnih romanov, bo pomilovalno odložila knjižico. Naj bi jo rajša prebrala — prav vso. Zato bo pa tisti, ki ima še dobro, nepokvarjeno srce, s tem večjim zanimanjem bral, in gotovo mu ne bo ostalo srce prazno, — naj že prebere sličico iz življenja sv. Stanislava, ali o stanovitosti zamorske deklice Marije Mabube. Veselo se bo spominjal „preteklih“ dnij ob „slikah mladih dnij“, sočutje pa se mu bo vzbudilo ob sliki iz mestnega življenja „Ivanka“. „Za vero in denar“, prizor iz življenja kristijanov-mučencev, izvabi ti solzo v oči. Ta ljubezen do vere, ta stanovitnost v njej — in celó pri triletnem dečku! In na drugi strani: ta ostudna nehvaležnost in izdajalstvo, ta grozovita neobčutnost in neusmiljenost! „Ta je postavljen v padeč in v vstajenje!“ Kako resnično se je izpolnila in se izpolnjuje ta beseda. „Sv. Germana“

je mala igrice s petjem v treh dejanjih. „Mala“ res — ali zala in prikupljiva po vsebini in obliki. Med vsem tem pa lepe „legende“ o cveticah, kakor bi te cvetice hotele posebej še okrasiti šopek v vezani besedi, katerega so zvili pripovedovalci v nevezani. S kratka: lična knjižica blažilne vsebine v lepem jeziku in pisana z gorkim srcem. Krasé jo še štiri slike, katerih druga, „Velikonočni blagoslov“, ti utegne vzbuditi tudi željo, da bi bil resnica. — Na str. 20. je pač neljuba tiskovna pomota v letni številki 1577 mesto 1567. Ali bi ne kazalo mesto „znabiti“ rabiti „morebiti“? (Str. 106.) — H koncu: naj bi se knjiga razprodajala in brala, kakor je z vnemo pisana za mladino! *M. B.—c.*

Hrvaška književnost.

Knjige „Maticе Hrvatske“ za leto 1897.

Hrvatske narodne pjesme. Odio prvi. Ju-načke pjesme. Knjiga druga. Uredio Dr. Stjepan Bosanac. Velika osmerka. Str. 455. Cena za člane 1 gld. 50 kr. Knjižarska cena 2 gld. 50 kr.

Veliko zaslugo si je pridobila „Matica Hrvatska“ z nabiranjem narodnega pesništva. Že lansko leto je priobčila veliko (82) narodnih pesmij, in letos podaje svojim členom prav lepo in dobro urejeno zbirko narodnih pesmij o slavnem in imenitnem junaku vseh Jugoslovanov, o Kraljeviću Marku. — Objavljenih je v tej drugi knjigi 72 narodnih pesmij, katere štejejo nič manj nego 11.845 stihov. V dodatku (str. 321—447) se nahajajo različne in jednake

celotne pesmi, deloma pa tudi odlomki različnih zbiralcev. Pri vsaki pesmi je zabeležen kraj ali mesto, kjer se je pesem pevala, in ime zbiralca ali vir, katerega je urednik porabil. Želeti bi tudi bilo, da bi bil dodan mal slovarček manj znanih besed tudi za Hrvate. H koncu je še pristavljen popis zbiralcev in mest ali krajev, kjer so se pesmi pevale.

Res častitati moramo „Matici Hrvatski“ za veliki uspeh pri tem delu. Pa obžalovati moramo tudi, zakaj se ni ozirala pri tako imenitnem junaku tudi na druge vire in podala nam tako celotno in kritično delo o „Kraljeviću Marku“. Ako bi „Matica Hrvatska“ navédla vse nahajajoče se kajkavske, čakavske in štokavske pesmi o tem junaku, imeli bi Jugoslovani največji in najlepši pesmotvor, katerega premora narodna poezija; in tako bi tudi Jugoslovani, kakor imajo Grki svojo Iliado in Odisejo, Španci svojega Cida, Nemci svoj Nibelungenlied, Rusi boj Igora proti Polovcom, imeli svoj junaški epos o kraljeviću Marku.

Slišimo, kaj o tem pravi Bodjanski! „Mi smo uverjeni, da bi človek s pravim pesniškim občutjem in bistrim duhom iz po priliki nabranih zgodovinskih pesmij Srbov in tudi Malorusov lahko sestavil sistematično celo, kakoršno nam kaže Iliada, da bi mogel tedaj sestaviti svojo slovansko Iliado. Za predmet Iliade bi mogel služiti boj Srbov s Turki za neodvisnost, predmet Iliade Ukrajinske slični boj Kozakov s Poljaki; početek prve bi bila nesrečna bitka na Kosovem polju, druge pa bitka pri Pjatkji (ali pak umor Piodkova, drugače Serpjaga imenovane, u Levovu); iz rodbinskih virov bi se mogla napraviti slovanska Odiseja.“

Kraljevića Marka ne popevajo samo Srbi, nego tudi Hrvati, Bolgarji, Slovenci in Albanezi, in gledé na to ni narodni junak samo Srbov, ampak tudi drugih na balkanskem polotoku bivaajočih Slovanov.

Sicer pa mora vsakdo reči o tem velikem delu, da je prekrasna knjiga, prava častna knjiga za hrvaški narod.

O. H. Šalamun.

Spomenica petdesetgodišnjice Hercegovske Franjevačke Redodržave. — Uredio o. fra Radoslav Glavaš, franjevac. Mostar 1897. Veliki 8°. Str. 222, knjižara Pacher i Kisić. Cena 1 gld. 50 kr. Dobiva se pri gospodu pisatelju. — L. 1896. ostane v spominu in v zgodovini hercegovskih katoličanov zaznamovano z neizbrisnimi črkami. Oo. franjevci so namreč slavili petdesetletnico, kar imajo samostalno provincijo — prej so bili združeni z bosansko — in sicer dné 22. in 23. mal. srp. na Širokembregu, 26. malega srpana pa v Mostaru.

Imenovana slovesnost pa ni bila le „franjevačka“, temveč „narodna“, zakaj trditi se sme, da so se te

slovesnosti udeležili vsi katoličani v Hercegovini, ako ne osebno, vsaj gotovo v duhu. Komur je znano, da so bili oo. franjevci vernemu ljudstvu dolgo dobo 400 let, v kateri je zdihovalo pod težkim jarmom krutega osmanskega samosilnika, kot uboga, od vsega zapuščena in vseh človeških pravic oropana „raja“: jedini učitelji, branitelji, dobrotniki in tolažniki v dušnih i telesnih potrebah, ki so mu vzdržavali in oživljali vero v Boga, vplivali in netili upanje v boljšo bodočnost, ki so delili z ljudstvom „kruh in solze“, ž njim se bojevali (zoper nasilnika) za „križ sveti i slobodu zlatnu“, on bo lahko umel neomejeno udanost in nepopisno ljubezen te „raje“ do franjevcev.

Zato je prihitelo ljudstvo tudi v velikem številu iz cele Hercegovine na Širokibreg in v Mostar, da bi se sedaj, ko mu je prisvetila vsaj zarja svobode in malo prosteje diše, s svojimi ljubljenimi franjevci radovalo, kakor je prej ž njimi plakalo.

Knjiga je krasno opremljena, tako, da je dostojna „spomenica“ petdesetletnice. Krasi jo sedem slik: odkritje spomenika na Širokembregu, udeleženci slavnosti, samostan v Mostaru, škofje: Barišić, Kraljević i Buconjić i redovnik Bakula.

Za uvod ima dva „pripjeva k jubilarnoj proslavi“. Nato pa nam o. Radoslav kaj spretno riše: od str. 19—59 kratek „osvrt na osnutak hercegovske redodržave“, od str. 59—63 „hercegovski fr. čuvodržavnici“ od l. 1852.—1896. (vseh je 12, med njimi sedanji škof Buconjić), od str. 65—96 franj. samostani v Hercegovini (Širokibreg, Mostar i Humac), od str. 97—110 fr. župnije, ustanovljene od l. 1844. do 1896. (vseh je 22 s približno 100.000 katoličanov).

Nato sledi od str. 112—158 petnajst životopisov najzaslužnejših redovnikov (med temi treh škofov: Barišić, Kraljević i Buconjić) in književno delovanje franjevcev v zadnjih 50 letih od str. 159.—167. Prostor od strani 167—222. pa zavzema jako mi-kaven opis proslave 50 letnice na Širokembregu in v Mostaru.

To je kratek posnetek krasne „Spomenice“, katera je na čast prezasluznemu redu, gospodu pisatelju kakor tudi tiskarni. Mi Slovenci bi pač želeli, da bi bil „osvrt na osnutak fr. redodržave“ malo bolj obširen, ker nas zanima, kako se je našim bratom po krvi in veri v preteklosti godilo. Sicer pa „kar še ni, še lahko se zgodi“. Velecenjeni gospod pisatelj še lahko zastavi svoje spretno pero, da nam podá nekako zgodovino „katoliške „raje“ v Hercegovini (znabiti tudi v Bosni).

Izobraženi Slovenci bodo „Spomenico“ z zanimanjem čitali; ako se zgodi, sem dosegel namen teh vrstic.

R. M.